

Katarzyna Ziola-Zemczak

KLASY

7-8

OPRACOWANIE

QUO VADIS

Henryk Sienkiewicz

SZKOŁA TWÓRCZEGO
CZYTANIA

- ✓ inspiruje
- ✓ poszerza horyzonty
- ✓ porządkuje i utrwala wiedzę

Katarzyna Ziola-Zemczak

OPRACOWANIE
QUO VADIS

Henryk Sienkiewicz

Przed lekturą

- 1. Kto jest kim w *Quo vadis*?** Niejeden czytelnik pogubił się (przynajmniej na początku) w gąszczu powieściowych bohaterów – jest ich naprawdę wielu, zarówno tych fikcyjnych, jak i historycznych. Ułatwieniem będzie „ściąga z postaci”, którą zamieszczamy na s. 16–17. Jeśli się pogubisz, po prostu tam zajrzyj.
- 2. *Quo vadis* to powieść historyczna.** Odwołuje się do wydarzeń z przeszłości – na ich tle prezentuje losy fikcyjnych bohaterów. Musisz jednak pamiętać, że powieść historyczna nie jest podręcznikiem do historii.
- 3. Uważnie czytaj przypisy.** W przypadku tej lektury bez nich ani rusz. Znajdziesz w nich objaśnienia łacińskich zwrotów, informacje o postaciach i wydarzeniach historycznych, codziennym życiu i obyczajach w starożytnym Rzymie. Przekonaj się, że czytanie przypisów nie musi być nudną koniecznością!
- 4. Powtórka z mitologii.** Lektura *Quo vadis* to świetna okazja, by powtórzyć i uzupełnić znajomość greckiej i rzymskiej mitologii. Z pewnością zauważysz, że bohaterowie często się do niej odwołują. Jeśli lubisz mitologię, szukaj w lekturze nawiązań do niej. Możesz przygotować ich listę, a także zestawienie takie jak poniżej:

Mitologia rzymska	Mitologia grecka	Kompetencje boga
Wulkan	Hefajstos	bóg ognia
Eskulap	Asklepios	bóg opiekun sztuki medycznej i lekarzy
Bachus	Dionizos	bóg wina
Diana	Artemida	bogini łowów, lasów, gór i księżyca
Wenera	Afrodyta	bogini miłości
Amor	Eros	bóg miłości

- 6.** Jeśli chcesz, sięgnij po książkę *Rzym w czasach Quo vadis* Elżbiety Jarzębowskiej. To coś w rodzaju przewodnika po starożytnym mieście – tym historycznym i tym z powieści Sienkiewicza.

7. Poznaj konteksty filozoficzne.

Petroniusz, jeden z drugoplanowych bohaterów *Quo Vadis*, jest nazywany **epikurejczykiem**. Epikureizm to jeden z nurtów filozoficznych, których kolebką jest starożytna Grecja, a za jego twórcę uważa się Epikura. Rozważania epikurejczyków koncentrowały się wokół pojęcia szczęścia i odpowiedzi na pytanie, jak je osiągnąć. Upatrywano go w życiu, w którym więcej jest przyjemności niż cierpienia. Epikur głosił, że zanim się skorzysta z jakiejś przyjemności, należy się zastanowić, czy wywołane nią ewentualne cierpienie nie będzie większe od niej samej. Specyficzne było pojmowanie śmierci przez epikurejczyków – uważali oni, że nie należy jej się bać, ponieważ „dopóki jesteśmy, nie ma śmierci, a gdy ona przychodzi, nie ma nas”. Postawę epikurejską cechują: dążenie do przyjemności, życie zgodne z prawami natury, uporządkowane, z dala od wojen i polityki, bez lęku przed śmiercią.

Epikureizm

Chilon Chilonides, przedstawiając się Petroniuszowi i Markowi Winicjuszowi, mówi:

*Jestem **cynikiem**, panie, bo mam dziurawy płaszcz; jestem **stoikiem**, bo będę znosząc cierpliwie, a jestem **perypatetykiem**, bo nie posiadając lekytki, chodzę piechotą od winiarza do winiarza i po drodze nauczam tych, którzy obiecują za dzban zapłacić.*

Wypowiedź Chilona jest pełna ironii, warto jednak wiedzieć, do jakich poglądów i postaw filozoficznych się odnosi.

Cynicy uważali, że jedynym celem życia i najwyższym dobrem jest cnota (rozumiana jako zespół wysokich wartości moralnych, szlachetność, prawość). Głosili, że celem życia jest szczęście, które może zagwarantować postępowanie w zgodzie z naturą i wyzbycie się potrzeb bogactwa, sławy i władzy. Cynicy odrzucali wszelkie autorytety, struktury społeczne oraz obyczaje.

Filozofia cyników

Stoicy zalecali zachowanie równowagi duchowej w każdych okolicznościach, nieuleganie emocjom, wyzbycie się wszelkich namiętności, zarówno radości, jak i rozpacz, przyjmowanie ze spokojem tego, co przynosi los, życie zgodne z naturą. Za twórcę stoicyzmu uważa się greckiego filozofa Zenona z Kition. W czasach Cesarstwa Rzymskiego jego koncepcję rozwijali m.in. Marek Aureliusz i Seneka. Ten ostatni głosił, że o szczęściu decyduje przede wszystkim nastawienie do życia.

Stoicyzm

Perypatetykami określa się zwolenników filozofii Arystotelesa, który głosił, że najwyższą wartością jest dobro. Propagował tzw. doktrynę złotego środka, zalecając zachowanie we wszystkim umiaru, unikanie zarówno nadmiaru, jak i niedostatku. Nazwa „perypatetycy” nawiązuje do prowadzenia wykładów i dysput filozoficznych w trakcie przechadzek (gr. *peripátēsis* – przechadzka).

Perypatetycy

8. Gromadź sentencje. W powieści znajdziesz wiele zdań o charakterze sentencji (złotych myśli godnych zapamiętania). Możesz je podkreślać lub zapisywać. Poniżej kilka przykładów. W trakcie lektury zwróć uwagę na to, kto wypowiada te słowa:

- *Szczęście jest zawsze tam, gdzie je człowiek widzi...*
- *Świat stoi na oszustwie, a życie jest złudzeniem.*
- *Gdy się jest między szalonymi, staje się także szalonym, a co więcej, znajduje się pewien urok w szaleństwach.*
- *Łatwiej na świecie o filozofię niż o dobrą radę.*
- *Jaskrawa suknia częstokroć głębokie rany pokrywa.*
- *Pomocy stąd tylko czekać należy, skąd przyjść może.*
- *Żyłem jak chciałem i umrę jak mi się podoba.*
- *Życie jest śmiechu warte, więc się śmieję.*

Co sądzisz o tych cytatach?

9. Czy lubisz Sienkiewicza?

Czytając *Quo vadis*, spróbuj odpowiedzieć na to pytanie. Gromadź argumenty potwierdzające twoją opinię. Przeczytaj, co o autorze *Quo vadis* napisał Witold Gombrowicz:

(...) Czytam Sienkiewicza. Dręcząca lektura. Mówimy: to dosyć kiepskie, i czytamy dalej. Powiadamy: ależ to taniocza – i nie możemy się oderwać. Wykrzykujemy: nieznośna opera! i czytamy w dalszym ciągu, urzeczeni. (...) Potężny geniusz! – i nigdy chyba nie było tak pierwszorzędnego pisarza drugorzędnego. To Homer drugiej kategorii, to Dumas Ojciec pierwszej klasy. Trudno też w dziejach literatury o przykład podobnego oczarowania narodu, bardziej magicznego wpływu na wyobraźnię mas. (...) Przesadzam? Gdyby historia literatury przyjęła jako kryterium wpływ sztuki na ludzi, Sienkiewicz (...) powinien by zajmować w niej pięć razy więcej miejsca niż Mickiewicz. Któż czytał Mickiewicza z własnej i nieprzymuszonej woli, któż znał Słowackiego? Krasiński, Przybyszewski, Wyspiański... byłoż to coś więcej niż literatura narzucana, literatura wmuszana? Lecz Sienkiewicz to wino, którym rzeczywiście upajaliśmy się i tu serca nasze biły... i z kimkolwiek się rozmawiało, z lekarzem, z robotnikiem, z profesorem, z ziemianinem, z urzędnikiem, zawsze natrafiało się na Sienkiewicza (...)

Co sądzisz o tej, dla wielu czytelników kontrowersyjnej, wypowiedzi?

10. Trochę łaciny na co dzień. Lektura *Quo vadis* to świetna okazja, by sięgnąć po łacinę (czy wiesz, że kiedyś łacina była obowiązkowym przedmiotem w gimnazjum?). Łacińskie zwroty są wciąż obecne w języku, choćby w wypowiedziach publicystów czy polityków, dlatego warto znać ich znaczenie. A może spróbujesz nauczyć się kilku znanych łacińskich sentencji? Nigdy nie wiadomo, kiedy mogą się przydać...